

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าหมวดการศึกษา ในการบริหารงาน เกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานธุรการ การเงิน และบริการ
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดการศึกษา ในภาคกลาง
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา และครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานธุรการ การเงิน และบริการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กลุ่มหัวหน้าส่วนการศึกษา ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนการศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง
2. กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษา ประกอบด้วย หัวหน้าหมวดการศึกษาในอำเภอต่าง ๆ ในภาคกลาง
3. กลุ่มครูใหญ่ ประกอบด้วย ครูใหญ่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง 6 จังหวัดที่สุ่มได้โดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) และใช้วิธีสุ่มแบบเดียวกันสุ่มครูใหญ่มารอยละ 15

กลุ่มประชากรดังกล่าว เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาประชาบาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง โดยมีจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 24 จังหวัด คือ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี นครนายก สระบุรี ชัยนาท ฉะเชิงเทรา ป่าจันทบุรี ตราด ระยอง จันทบุรี ชลบุรี ยกเว้นกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 1 ชุด จำนวน 63 ข้อ ซึ่งครอบคลุมงานบริหารการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานธุรการ การเงิน และบริการ รวมทั้งความคิดเห็นเพิ่มเติม ปัญหาและอุปสรรค แบบสอบถามชุดเดียวกันนี้ใช้ถาม ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทั้งหมดไปยังประชากรทั้ง 3 กลุ่ม โดยทางไปรษณีย์ เมื่อประชากรเหล่านั้นตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ส่งคืนมายัง ผู้วิจัยโดยทางไปรษณีย์เช่นเดียวกัน แบบสอบถามที่ผู้วิจัยส่งไปจำนวน 401 ฉบับ ได้รับคืนรวมทั้งสิ้น 347 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.53 โดยมีหัวหน้าส่วนการศึกษาตอบมาจำนวน 19 ฉบับ หัวหน้าหมวดการศึกษาตอบมาจำนวน 147 ฉบับ และครูใหญ่ตอบมาจำนวน 181 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มด้วยการแยกกลุ่มประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา และครูใหญ่ หากครุย่อยละในข้อมูลส่วนตัว โดยพิจารณา แยกตามอายุ อายุราชการ วุฒิต่างการศึกษาและการเข้ารับการอบรมพิเศษทางด้านการบริหาร การศึกษา กับทั้งแสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการปฏิบัติงานบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ของกลุ่มประชากร 3 กลุ่ม โดยการเสนอข้อมูลในรูปตารางวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการเปรียบเทียบค่าสัมมาความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม

เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ของหัวหน้าหมวดการศึกษา รวมทั้งเสนอความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรคที่รวบรวมได้จากคำถามปลายเปิด โดยแยกเสนอเป็นด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานธุรการ การเงิน และบริการ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ก. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อายุของกลุ่มประชากร ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม เป็นผู้ที่อายุระหว่าง 46-50 ปี มีจำนวนมากถึง 107 คน คิดเป็นร้อยละ 30.84 ของประชากรทั้งหมด รองลงมาคือแก่ประชากรในช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวนถึง 104 คน คิดเป็นร้อยละ 29.97 ของประชากรทั้งหมด และประชากรที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือแก่ประชากรที่มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.44 ของประชากรทั้งหมด สำหรับหัวหน้าหมวดศึกษานั้น ส่วนใหญ่จะมีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป

2. อายุราชการของกลุ่มประชากร ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุราชการตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป มีจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 53.31 ของประชากรทั้งหมด รองลงไปคือแก่ผู้ที่มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 18.16 ของประชากรทั้งหมด และอายุราชการ 1-5 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.29 ของประชากรทั้งหมด สรุปได้ว่า ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เป็นประชากรที่มีอายุราชการตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด สำหรับหัวหน้าหมวดศึกษานั้น ส่วนใหญ่มีอายุราชการตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป

3. วุฒิทางการศึกษาของกลุ่มประชากร ประชากรส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวนถึง 259 คน คิดเป็นร้อยละ 74.64 ของประชากรทั้งหมด วุฒิปริญญาตรี มีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 23.05 ของประชากรทั้งหมด วุฒิสองกว่าปริญญาตรีจำนวน

6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.73 ของประชากรทั้งหมด สำหรับหัวหน้าหมวดการศึกษา ส่วนใหญ่ มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

4. การเข้ารับการอบรมพิเศษด้านบริหารการศึกษา ประชากรดูตอบแบบสอบถามที่เคยเข้ารับการอบรมพิเศษด้านบริหารการศึกษา 2 ครั้ง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 21.33 ของประชากรทั้งหมด นี้น่าจะเป็นอันดั้หนึ่ง รองลงมา มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 21.04 ของประชากรทั้งหมด ที่เคยเข้ารับการอบรมพิเศษด้านบริหารการศึกษา 1 ครั้ง และจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.36 ของประชากรทั้งหมดที่เคยเข้ารับการอบรมพิเศษด้านบริหารการศึกษา 4 ครั้ง มีจำนวนน้อยที่สุด สำหรับหัวหน้าหมวดการศึกษาส่วนใหญ่ เคยเข้ารับการอบรมพิเศษด้านบริหารการศึกษาหนึ่งถึงสองครั้งเท่านั้น

ข. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ตามความเห็นของกลุ่มหัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษาและครูใหญ่ พอสรุปได้ดังนี้

1. งานที่เกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์กับชุมชน ตามความเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม แล้ว มีความเห็นว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยเฉพาะข้อ 1 ซึ่งเกี่ยวกับเรื่อง การดำเนินการ เผยแพร่ข่าวทางการศึกษาของอำเภอและของจังหวัดให้ประชาชนทราบนั้น ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เห็นสอดคล้องกันว่า ได้มีการปฏิบัติในเกณฑ์ปานกลาง จะมีขัดแย้งกันบ้างในข้อ 3 และข้อ 5 คือ การมีส่วนร่วมกระตุ้นให้ครูใหญ่เชิญวิทยากรจากท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน และการมีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดบริการห้องสมุดประชาชนประจำตำบลนั้น กลุ่มหัวหน้าส่วนการศึกษาและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาเห็นเป็นอย่างเดียวกันว่า ได้มีการปฏิบัติในเกณฑ์ปานกลาง แต่กลุ่มครูใหญ่กลับเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ส่วนในข้อ 12 ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นอย่างเดียวกันว่า มีการปฏิบัติในเกณฑ์น้อย คือ การมีบทบาทในการจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่นในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือชาวบ้านร่วมกับประชาชนในข้อ 11 หัวหน้าส่วนการศึกษาและหัวหน้าหมวดการศึกษาเห็นตรงกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมมาก แต่ครูใหญ่มีความเห็นว่า หัวหน้าหมวดการศึกษามีส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมปานกลาง

2. การบริหารงานบุคคล ตามความเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มี

ความเห็นไม่แตกต่างกัน พิจารณาจากคำเฉลย หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา และครูใหญ่ เห็นว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานคานนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง อย่างไรก็ตามมีข้อที่นาสังเกตคือ เรื่องการพิจารณาครูที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของโรงเรียน และการบรรจุครูใหม่ให้ทันกับความต้องการของโรงเรียนในข้อ 18 และข้อ 19 หัวหน้าส่วนการศึกษาและหัวหน้าหมวดการศึกษามีความเห็นตรงกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย แต่ครูใหญ่เห็นว่าปฏิบัติในเกณฑ์ปานกลาง ในข้อที่ 21 ที่ว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา นั้น หัวหน้าส่วนการศึกษาและครูใหญ่ มีความเห็นตรงกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาเปิดโอกาสให้ปานกลาง แต่กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาเห็นว่าตนเองเปิดโอกาสให้มาก ในเรื่องการส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสศึกษาต่อ และการประเมินผลการปฏิบัติของครู เพื่อพิจารณาความดีความชอบอย่างมีหลักเกณฑ์ และยุติธรรม หัวหน้าส่วนการศึกษาและครูใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่หัวหน้าหมวดการศึกษาเห็นว่าตนเองปฏิบัติมาก ส่วนข้อ 27 และข้อ 31 เกี่ยวกับการสำรวจสภาพความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร การจัดงานสังคมเพื่อการหย่อนใจของครู นั้น หัวหน้าส่วนการศึกษา และหัวหน้าหมวดการศึกษา เห็นตรงกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติในเกณฑ์ปานกลาง แต่ครูใหญ่มีความเห็นว่ายังปฏิบัติ น้อยไป

3. การบริหารงานวิชาการ ความเห็นของประชากร 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา มีความเห็นตรงกันว่าหัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานในคานนีปานกลาง แต่ครูใหญ่เห็นว่ามีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ซึ่งมีข้อนาสังเกตคือ ข้อ 34 เรื่องการพิจารณาเลือกหนังสือแบบเรียน ทั้ง 3 กลุ่ม คือหัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา และครูใหญ่ เห็นว่ามีการปฏิบัติน้อย และในข้อ 38 ที่ว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาได้เป็นผู้นำในการจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์นั้น หัวหน้าส่วนการศึกษา มีความเห็นว่ามี การปฏิบัติปานกลาง แต่หัวหน้าหมวดการศึกษาและครูใหญ่เห็นแตกต่างกันไปว่ามี การปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์น้อย สำหรับข้อ 35, 40, 44 และ 50 ในเรื่องเกี่ยวกับการติดตามผลการสอนของครูให้สอดคล้องกับหลักสูตร การสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การสนับสนุน

ให้ครูได้มีการประดิษฐ์วัสดุอุปกรณ์การสอน และการมีส่วนร่วมสนับสนุนงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน นั้น ประชากรทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาได้มีส่วนร่วมสนับสนุนในเกณฑ์ปานกลาง

4. การบริหารงานธุรการ การเงิน และบริการ จากความเห็นของกลุ่มประชากร 3 กลุ่ม เห็นว่าไม่แตกต่างกัน คือเห็นว่าหัวหน้าหมวดการศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่มีข้อสังเกตในข้อ 55 เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารแจ้งข่าว คำสั่งการประชุม หัวหน้าส่วนการศึกษาและครูใหญ่ ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นทำนองเดียวกันว่า มีการปฏิบัติปานกลาง แต่หัวหน้าหมวดการศึกษาเห็นว่ามี การปฏิบัติมาก ข้อ 52, 57 และ 58 ในเรื่องการดำเนินการในการเบิกจ่ายเงินเดือน เงินสวัสดิการให้ครูได้รับความสะดวก การเข้าใจระเบียบและวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับเงิน การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ นั้น หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา และครูใหญ่ ทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานนี้เป็นอย่างมาก ส่วนในข้อ 59 ที่ว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาได้มีส่วนร่วมเข้าประชุมชี้แจงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้สมาชิกสภาจังหวัดทรายนั้น ความคิดเห็นของหัวหน้าส่วนการศึกษา และหัวหน้าหมวดการศึกษาเห็นว่ามี การปฏิบัติน้อย แต่ครูใหญ่กลับเห็นว่ามี การปฏิบัติปานกลาง ในข้อ 62 เรื่อง การอบรมครูใหญ่ให้มีความรู้ในด้านการควบคุมงานก่อสร้าง ซอนี้ หัวหน้าส่วนการศึกษาและหัวหน้าหมวดการศึกษา มีความเห็นตรงกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานนี้ปานกลาง แต่ครูใหญ่มีความเห็นต่างไปว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานนี้น้อย

5. ในการจัดลำดับบทบาทการบริหารงานที่ปฏิบัติทั้ง 4 ด้าน หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา และครูใหญ่ให้ความเห็นว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เรียงลำดับดังนี้

หัวหน้าส่วนการศึกษา มีความเห็นว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานด้านบริหารงานธุรการ การเงิน และบริการ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานวิชาการ เป็นอันดับ 1, 2, 3, 4 ตามลำดับ หัวหน้าหมวดการศึกษาและครูใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานด้านการบริหารงาน

ธุรการ การเงิน และบริการ การบริหารงานบุคคล การความสัมพันธ์กับชุมชน และการบริหารงานวิชาการ เป็นอันดับ 1, 2, 3, 4 ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันในด้านการบริหารงานธุรการ การเงิน และบริการ และด้านการบริหารงานวิชาการ ส่วนที่มีความเห็นแตกต่างกันคือ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

6. ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่มีต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดการศึกษาที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามปลายเปิด คือ การไม่มีอำนาจตัดสินใจสั่งการ งบประมาณไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานแต่ละด้าน ขาดบุคลากรร่วมมือและช่วยเหลือในการดำเนินงาน ไม่มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติงานให้โดยลดี โดยเฉพาะในความสัมพันธ์กับชุมชนและขาดยานพาหนะในการออกตรวจเยี่ยมโรงเรียนและชุมชน

อภิปรายผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ประชากรจำนวนมากมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 46-50 ปี มีอายุราชการตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป สำหรับวุฒิทางการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มครูใหญ่ รองลงมาเป็นหัวหน้าหมวดการศึกษาและหัวหน้าส่วนการศึกษาในเรื่องนี้กรมการปกครองมีโครงการจัดสรรโควตาให้แก่ผู้บริหารการศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยไม่ต้องสอบเข้าอยู่แล้ว ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งแต่ละสถาบันยังให้โควตาน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องการ เข้าศึกษาต่อทั้งหมด กรมการปกครองควรจะได้เพิ่มจำนวนผู้บริหารการศึกษาต่อมากขึ้นประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรสนับสนุนให้ผู้บริหารที่สอบเข้าศึกษาต่อเองได้มีโอกาสศึกษาโดยพิจารณาตามความจำเป็นที่เหมาะสม และไม่ตองคำนึงถึงเรื่องโควตาที่ให้ศึกษาต่อมากนัก การปฏิบัติอย่างนี้จะทำให้ผู้บริหารการศึกษามีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น และได้ใช้หลักการที่ใคร้นำไปพิจารณารวมกับประสบการณ์ที่มีอยู่ไปใช้ อันจะทำให้ผู้ใดบังคับบัญชาศรัทธาและเชื่อถือมากขึ้น แต่เท่าที่เป็นอยู่หัวหน้าหมวดการศึกษายังคงใช้ประสบการณ์เป็นหลักในการบริหารการศึกษาอยู่ เพราะเท่าที่สังเกต หัวหน้าหมวดการศึกษามีอายุราชการตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป เป็นส่วนใหญ่ แต่เคยเข้ารับการอบรมพิเศษด้านบริหารการศึกษาเป็นอย่างมาก 2 ครั้งเท่านั้น และยังมีหัวหน้า-

หมวดการศึกษาอีกร้อยละ 18.37 ที่ยังไม่เคยเข้ารับการอบรมเลย ฉะนั้น นอกจากจะได้มีการส่งเสริมให้เข้าศึกษาต่อแล้ว น่าจะให้มีโครงการอบรมพิเศษด้านบริหารการศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ผู้บริหารการศึกษาเหล่านี้นำหลักการและความรู้ในการบริหารการศึกษาไปเป็นส่วนเสริมสร้างการดำเนินงานใหม่ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการอบรมพิเศษนี้อาจทำได้ 2 กรณี คือ กรมการปกครอง เป็นผู้ดำเนินการอบรมสัมมนาเป็นประจำทุกปี เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทิศขอประสานงานกับวิทยาลัยครูหรือมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบในเขตนั้น ๆ ขอความช่วยเหลือให้เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อนขึ้น เพื่อให้ครูและผู้บริหารได้เข้าศึกษาเป็นการเพิ่มความรู้และเพิ่มวุฒิโดยเก็บสะสมหน่วยกิตไว้

จากผลการวิจัยบทบาทของหัวหน้าหมวดการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง ในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ปรากฏว่า ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เห็นสอดคล้องกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานนี้ในเกณฑ์ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาจากการจัดลำดับการปฏิบัติงาน พบว่า หัวหน้าส่วนการศึกษาเห็นว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานนี้เป็นอันดับที่ 2 แต่หัวหน้าหมวดศึกษากับครูใหญ่มีความเห็นว่า ปฏิบัติงานนี้เป็นอันดับ 3 ซึ่งเป็นอันดับเกือบสุดท้ายของงานทั้ง 4 งาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหัวหน้าหมวดการศึกษาควรให้ความสำคัญต่องานด้านนี้ให้มากกว่านี้ เนื่องจากโรงเรียนประชาบาลเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของชุมชน รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนช่วยดำเนินการจัดการศึกษา แยกเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษา ดังนั้นหัวหน้าหมวดการศึกษาต้องคำนึงถึงในข้อนี้ และพยายามเข้าถึงประชาชนให้มากขึ้น สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีกิจกรรมในโรงเรียนโดยชี้ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา และช่วยแบ่งเบาภาระในค่านายหน้าประมาณของรัฐ เพื่อให้โรงเรียนของชุมชนนั้น ๆ เจริญรุดหน้าไปเร็ว ดังความเห็นของ เกรียง เอี่ยมสกุล ที่ว่า การประถมศึกษาจะอาศัยแต่เพียงงบประมาณจากรัฐบาลแต่เพียงอย่างเดียวเป็นการเพียงพอไม่ โรงเรียนประถมศึกษาที่ดีที่จะเจริญก้าวหน้าไปได้ จำเป็นต้องอาศัยกำลังต่าง ๆ ของชุมชน¹

¹ เกรียง เอี่ยมสกุล, โรงเรียนประถมศึกษาภาคปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : โรงเรียนการช่างวุฒศึกษา, 2511), หน้า 78.

นอกจากการนำประชาชนให้เขามารวมกิจกรรมในโรงเรียนแล้ว หัวหน้าหมวดการศึกษาจำเป็นต้องจัดให้โรงเรียนเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และจัดบริการแก่ชุมชน เช่น สนับสนุนให้ครูใหญ่อนุญาตให้ประชาชนโคไชสถานที่ในการจัดงานมงคล จัดตลาดนัดเพื่อแสดงสินค้าในท้องถิ่น และจัดงานประจำปีของวัดหรือของท้องถิ่นเอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเห็นว่าโรงเรียนก็เป็นของเขาและเขามีสิทธิ์ที่จะเข้ามาใช้ได้ ในคานส่วนตัวของหัวหน้าหมวดการศึกษา นอกเหนือจากการเขารวมกิจกรรมลูกเสือชาวบ้านร่วมกับประชาชน ซึ่งผู้คอยแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าทำมากอยู่แล้วนั้น หัวหน้าหมวดการศึกษาของไกลชิดกับประชาชนอีก โดยออกเยี่ยมเยียนประชาชนด้วยตนเอง หรือชักชวนให้ครู ครูใหญ่ไปพบปะกับผู้ปกครองเมื่อมีโอกาส การปฏิบัติอย่างนี้อาจจะทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของโรงเรียนว่าเป็นสมบัติของชุมชน และชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบจัดการศึกษาร่วมกับรัฐด้วย ซึ่งก็จะทำให้การศึกษาประชาบาลเจริญก้าวหน้ากว่าปัจจุบันได้

สำหรับบทบาทการบริหารงานบุคคลของหัวหน้าหมวดการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคกลาง ตามความคิดเห็นของประชากร 3 กลุ่ม คือ หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา และครูใหญ่ ปรากฏว่า ทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันหมดว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อพิจารณาจากลำดับความสำคัญพบว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาและครูใหญ่เห็นตรงกันว่าหัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติเป็นอันดับ 2 ส่วนหัวหน้าส่วนการศึกษาเห็นว่าหัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติเป็นอันดับ 3 แสดงว่าหัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานนี้มากพอสมควร ซึ่งเป็นไปตามขอตกลงของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้การบริหารบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนขั้น เลื่อนอันดับ วินัย ทะเบียนประวัติ บำเหน็จบำนาญ เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด¹ ทั้งนี้แม้วางานด้านนี้บางส่วน เช่น การบรรจุแต่งตั้งจะเป็นหน้าที่ของส่วนการศึกษา หรือบางจังหวัด

¹ คณะกรรมการพิจารณารายละเอียดเพื่อดำเนินการโอนโรงเรียนประชาบาลไปขึ้นกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด, มติขอตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ ในการประชุมครั้งที่ 47/2508 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2508 ณ ห้องประชุมสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ.

ที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าเป็นหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการจังหวัดก็ตาม หัวหน้าหมวดการศึกษาในฐานะผู้บริหารการศึกษาประจำภาคในระดับอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นต้น จึงต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามบางกลุ่มต้องการให้หัวหน้าหมวดการศึกษาเข้าร่วมเป็นกรรมการในการสรรหาและ คัดเลือกแต่งตั้งครูใหม่ เพื่อให้ทันสมัยและเหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียน แทนที่จะมีหน้าที่ให้ข้อมูลแก่จังหวัดเพื่อรับไปดำเนินการ เพียงอย่างเดียว นั้น ผู้วิจัยเห็นควรวางกรให้หัวหน้าหมวดการศึกษาเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย เพราะหัวหน้าหมวดการศึกษาเป็นผู้บริหารที่ใกล้ชิดกับโรงเรียน ยอมรับปัญหาและรู้ความต้องการของโรงเรียนได้ตรงมาจากครูใหญ่ จะโคเสนอความคิดเห็นและช่วยจังหวัดปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในคานนี้โดยตรง เป้าหมายอย่างดีที่สุด

ในคานการบริหารงานวิชาการของหัวหน้าหมวดการศึกษา จากความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อถูกจากตาเฉลี่ย ปรากฏว่า หัวหน้าส่วนการศึกษาและหัวหน้าหมวดการศึกษาเห็นพ้องกันว่า มีการปฏิบัติปานกลาง แต่ครูใหญ่เห็นว่ามี การปฏิบัติ น้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากลำดับการปฏิบัติงานทั้ง 4 คานแล้ว ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม พบว่ามี การปฏิบัติงานคานนี้เป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากขอคกลางร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับกระทรวงมหาดไทยในงานวิชาการอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ดังที่สมาน แสงมะลิ สรุปล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ควบคุมส่งเสริมเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการสอน แบบเรียน การวัดผลการศึกษา การตรวจและการนิเทศการศึกษา การผลิตครู การบรมครูและเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา การวิจัยทางการศึกษา ตลอดจนการสาธิตด้วย¹ ด้วยเหตุนี้ หัวหน้าหมวดการศึกษาจึงปฏิบัติงานคานนี้น้อยไป อีกประการหนึ่ง หัวหน้าหมวดการศึกษาซึ่งเดิมเคยเป็นครูใหญ่มาก่อน มีโคบริหารงานวิชาการมากเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะ

¹สมาน แสงมะลิ, "หน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาประจำภาคของกระทรวงศึกษาธิการ," วิทยากร เกี่ยวกับการศึกษาประจำภาค (พระนคร . โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, 2515), หน้า

บริหารงานธุรการเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าหมวดการศึกษาที่มีวุฒิค่าควยแล้ว จะมีความรู้สึกเป็นปมคอย ขาดความเชื่อมั่นในตนเองในคานวิชาการ ซึ่งมีความกำหนดอย่างรวกเร็วอยู่ตลอดเวลา ควบเหตุกึ่งกล่าวแล้วนี้จึงทำให้หัวหน้าหมวดการศึกษามีบทบาทคานบริหารงานวิชาการน้อยไป

จากการวิจัยนี้ แมว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะทราบที่ว่า บทบาทในคานการบริหารงานวิชาการนี้เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ตอบแบบสอบถามบางกลุ่มก็ยังต้องการให้หัวหน้าหมวดการศึกษาเขามามีบทบาทในคานวิชาการควย ทั้งนี้เพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การที่หัวหน้าหมวดการศึกษาของออกเยี่ยมและตรวจตราโรงเรียนอยู่แล้ว ควรไคมีบทบาทคานวิชาการควบคู่ไปกับการบริหารงานบุคคลควย ผู้วิจัยมีความเห็นควยในข้อนี้ เพราะจะทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการสอนและไม่คิควาโรงเรียนถูกปล่อยปละละเลยในคานวิชาการ คังเช่นที่เป็นอยู่ ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การบริหารงานคานอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาแล้วควยจะมีความสัมพันธ์กัน จะแยกจากกันไคเด็ดขาดไคไค โดยเฉพาะในคานวิชาการแล้ว ผู้ที่มีบทบาทในการบริหารงานวิชาการจะตอง เป็นผู้บังคับบัญชาที่สามารถให้คูลและโทษแก่ครูไค เพื่อให้งานในคานวิชาการมีประสิทธิภคดีขึ้น

ส่วนบทบาทในคานการบริหารงานธุรการ การเงิน และบริการของหัวหน้าหมวดการศึกษา พบว่า ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง นับว่าหัวหน้าหมวดการศึกษาไคปฏิบัติงานนี้ตรงตามคิขอตกลงระหว่างกระทรวงมหคคไทยและกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดคิให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดรับผิดชอบงานคานธุรการ และเมื่อพิจารณาจากการจัดลำดับการปฏิบัติงานทั้ง 4 คาน ปรากฏว่า ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เห็นตรงกันว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง แสดงว่ามีการปฏิบัติงานสูง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ ประโยชน์ จันทรโชติ ไควิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองคการบริหารส่วนจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้บริหารการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองคการบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ให้ความสำคัญแก่งานคานธุรการและกิจการทั่วไปสูง¹

¹ ประโยชน์ จันทรโชติ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองคการบริหารส่วนจังหวัดสงขลา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2520), หน้า 79.

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานค่านี้น่ามากนั้น เป็นผลดี เพราะจะสามารถ
 เชื้ออำนาจความสะดวกในงานด้านอื่น ๆ ค่าเงินไปสูเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพใคควย
 ส่วนการที่หัวหน้าหมวดการศึกษาปฏิบัติงานค่านี้นั้นอาจ เป็นเพราะวางงานค่านี้อีกการคัดลีน
 เพียงเล็กน้อย การปฏิบัติงานหรือโอตทอบหนังสือมักจะเป็นไปตามคำสั่งที่รับมาเท่านั้น

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หัวหน้าหมวดการศึกษาควรดำเนินการจัดหา
 บุคลากรไว้ประจำในหมวดการศึกษา เพื่อปฏิบัติงานด้านธุรการ การเงิน และบริการโดยไม่
 ทองยืมตัวครูมาช่วยราชการกึ่งที่เป็นอยู่ ส่วนในเรื่องการสร้างอาคารสถานที่นั้น หัวหน้า
 หมวดการศึกษาควรดำเนินการจัดการอบรมครูใหญ่ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการควบ-
 คุมงานก่อสร้างของโรงเรียนให้ดีขึ้นอีก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรจะมีการวิจัยเพื่อกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวด
 การศึกษา แลวนำมาเขียนเป็นระเบียบปฏิบัติให้ชัดเจน
2. ควรศึกษาพฤติกรรมทางการบริหารของหัวหน้าหมวดการศึกษาที่มีต่อผู้บังคับ-
 บัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา
3. ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานระหว่างหัวหน้าหมวดการศึกษา
 ที่มีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรีกับที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป.